

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Hradec Králové

Inspekční zpráva

**Zvláštní škola a Praktická škola, Dvůr Králové nad Labem,
Přemyslova 479**

Adresa: Přemyslova 479, 544 01 Dvůr Králové nad Labem

Identifikátor školy: 600 024 695

Zřizovatel: MŠMT ČR, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 - Malá Strana

Okresní úřad Trutnov, Horská 5, 541 01 Trutnov

Termín konání orientační inspekce: 9. - 11. leden 2001

Čj.	093 027/01-5060
Signatura	oi5nu203

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Zvláštní škola a Praktická škola, Dvůr Králové nad Labem, Přemyslova 479 (dále jen škola) poskytuje vzdělání žákům s takovými rozumovými nedostatky, pro které se nemohou s úspěchem vzdělávat na základní škole.

Podle *Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení* škola sdružuje zvláštní školu s kapacitou 100 žáků, přípravný stupeň s kapacitou 8 žáků, praktickou školu s kapacitou 48 žáků a školní družinu s kapacitou 24 žáci. Škola je zřízena jako příspěvková organizace.

Orientační inspekce byla zaměřena na úroveň vzdělávání ve zvláštní škole. Ve školním roce 2000/2001 je zřízeno pro výuku žáků zvláštní školy pět tříd, v nichž bylo ke dni konání inspekce zařazeno celkem 67 žáků:

Třída	Ročník	Celkem žáků ve třídě	Celkem žáků v ročníku
I.	1., 2., 5.	12	1 + 6 + 5
III.	1., 3., 4.	10	1 + 4 + 5
VI.	6.	13	13
VII.	7.	12	12
VIII.	8., 9.	20	12 + 8
Celkem		67	67

Škola je umístěna v samostatné dvoupatrové budově ve středu města. Pro zajištění výuky jsou k dispozici učebny jednotlivých tříd, cvičná kuchyň, šicí dílna, dřevodílna, kovodílna a tělocvična. Zázemí pro pedagogy tvoří sborovna, ředitelna a kabinety.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Výuka probíhá podle Vzdělávacího programu zvláštní školy, který schválilo MŠMT ČR pod čj. 22 980/97 dne 20. června 1997.

Ve zvláštní škole vyučuje celkem jedenáct učitelek, z nichž pouze sedm splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. V 1. - 9. ročníku působí učitelka s vysokoškolským pedagogickým vzděláním, které však nemá rozšířeno studiem speciální pedagogiky. Tři učitelky, které vyučují ve 4. - 7., ve 4. - 9., a v 1. - 5. ročníku, dosáhly pouze středoškolského vzdělání. Tato skutečnost je v rozporu s § 51 odst. 1 a 3 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a dále § 2 odst. 4 vyhlášky č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců.

Předměty naukového charakteru

Hodnocení kvality vzdělávání vychází z celkového počtu osmi hospitací, které byly provedeny v předmětech český jazyk, matematika, přírodopis, chemie, občanská výchova, prvouka a vlastivěda.

Plánování a příprava výuky

Ve sledovaných předmětech odpovídala časová dotace deklarovanému učebnímu plánu. Členění učiva do jednotlivých ročníků je v souladu s učebními osnovami. Učitelé vypracovali tematické plány. Na základě jejich namátkové kontroly lze konstatovat, že nedochází k obsahové duplicitě. Záznamy v třídních knihách, písemné výstupy žáků a tematické plány svědčí o kontinuitě výuky v rámci předmětů mezi jednotlivými ročníky.

Z hlediska zajištění soustavnosti a přiměřenosti výuky se jeví jako nevhodné zařazení obou hodin prvouky ve 3. ročníku do jednoho dne a dále vlastivědy a přírodovědy ve 4. a 6. ročníku rovněž do jednoho dne.

Učitelé byli ve všech hospitovaných hodinách na výuku připraveni, měli stanoveny jasné výukové cíle, které se vyjma jedné sledované hodiny podařilo naplnit. Plánovanou snahou vyučujících bylo spojovat teorii se zažitou a známou praxí žáků. Příprava cíle vyučovacích hodin navazovala na předcházející výuku a umožňovala návaznost výuky příští.

Většinu hodin naplánovali učitelé tak, že vyučování upoutalo a udrželo pozornost žáků, jejich zájem a aktivní účast ve výuce.

V některých vyučovacích hodinách měli vyučující připraveny pro žáky samostatné úkoly, které nebyly v souladu s didaktickou zásadou přiměřenosti ve vztahu k individuálním schopnostem žáků. To souvisí s nízkou mírou vnitřní diferenciací ve třídách (resp. ročnicích) s širokým rozptylem mentálních schopností žáků.

Podmínky výuky

Ve dvou sledovaných vyučovacích hodinách učily učitelky nesplňující podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Učitelky působily na žáky vlastním příkladem, vystupovaly s pedagogickým taktem, byly pohotové, iniciativní a tvořivé. Učitelky prokazovaly znalosti základních pedagogických dovedností. Nebyla shledána přímá souvislost mezi dosaženým vzděláním vyučujících a kvalitou vyučování.

Hodiny probíhaly v kmenových učebnách jednotlivých tříd. Místnosti působily příznivým estetickým dojmem, byly většinou vyzdobeny výtvarnými a rukodělnými pracemi žáků, na stěnách visely návodné materiály a přehledy probraného učiva. Učitelky využívaly učební pomůcky a další materiály k přiblížení učiva. Použití didaktické techniky nebylo v době inspekční činnosti zaznamenáno.

Na základě subjektivního posouzení lze konstatovat, že tepelné a světelné podmínky výuky jsou vyhovující, učitelky dbaly na přiměřené větrání. Prostředí učeben je příjemné, vzhledné a motivující. Sestavení rozvrhu respektuje požadavky duševní hygieny.

Při samotné výuce byly v několika hodinách využívány chvíle soustředění a uvolnění, byly zařazovány relaxační formy činnosti. Členění vyučovacích hodin, tempo výuky a střídání činností napomáhalo k naplnění psychohygienických zásad ve výuce.

Žáci měli většinou dostatek prostoru k činnosti. Někteří žáci seděli v lavicích, které svou velikostí neodpovídaly jejich výšce. Učitelé nedbali vhodným způsobem na správné sezení žáků při práci a držení psacího pera.

Organizace, formy a metody výuky

Organizační pokyny vydávané vyučujícími v průběhu hodin byly převážně jasné, srozumitelné a přiměřené věku žáků. V jedné ze sledovaných vyučovacích hodin však žáci pokyny učitelky dostatečně nerespektovali.

Struktura hodin měla většinou jasnou stavbu, nechyběly úvodní motivační a závěrečné shrnující

pasáže. Čas věnovaný jednotlivým činnostem byl většinou dobře rozvržen, spád a tempo výuky v průběhu hodiny přizpůsobovaly vyučující aktuálnímu stavu žáků.

V některých hodinách nedokázaly učitelky organizačně zvládnout výuku ve třídě s více odděleními tak, aby efektivním způsobem zaměstnaly všechny žáky. Samostatná práce, která byla žákům zadávaná, nebyla v několika případech přiměřená jejich schopnostem. Převažovaly metody frontální výuky, vyučující se však snažily pro oživení zařadit hry, soutěže apod. Vnitřní diferenciaci v rámci ročníku nebyla vždy účelně využita.

V průběhu vyučování byla naplňována didaktická zásada názornosti, žáci především v nižších ročnících měli možnost manipulovat s předměty za účelem rozvíjení jemné i hrubé motoriky.

Výklad a vysvětlení podávaly učitelky jasně a formou odpovídající potřebám a úrovni žáků. Některé hodiny vedly k dostatečnému procvičování učiva, byla užívána práce s chybou a žáci byli vedeni k sebekontrolě a odpovědnosti.

Organizace výuky umožňovala žákům pracovat individuálním tempem, u žáků byla rozvíjena schopnost aplikovat učivo.

Většina hodin byla účelně využita, nebylo zaznamenáno zásadní pochybení vyučujících z hlediska odborné a věcné správnosti.

Motivace a hodnocení

Motivační metody byly převážně účelně využívány k navození pozitivního vztahu k probíraným jevům, resp. k opakování učiva.

Učitelé hodnotili žáky během hodiny, a to s důrazem na pozitivní stimulaci. Při hodnocení byly respektovány individuální dispozice žáků, byla oceňována snaha a pokrok. Posouzení výkonu učitelem bylo zpravidla vedeno snahou o objektivitu, bylo spravedlivé a zdůvodněné.

Učitelky v průběhu vyučovacích hodin využívaly mezipředmětových vztahů. Otázky při opakování byly zaměřeny na pamětní zvládnutí učiva, rovněž však na pochopení vztahů a souvislostí.

Sešity žáků dosahovaly úrovně závislé na míře důslednosti učitele. Například určitý žák vyššího ročníku měl v různých předmětech (u různých vyučujících) sešity odlišné úrovně ve smyslu grafického projevu i pečlivosti vedení. Sešity učitelky pravidelně kontrolují a opravují.

Hodnocení výkonu žáků v žákovských knížkách bylo na základě namátkové kontroly hodnoceno jako pravidelné a přiměřeně intenzivní.

Interakce a komunikace

Vyučující se většinou snažily vytvářet prostor k vyjadřování vlastního názoru žáků, žáci byli vedeni k rozvíjení komunikačních dovedností. V některých hodinách však naopak učitelky vyžadovaly pouze jednoslovné odpovědi - v těchto případech nepřiměřeně převažovaly aktivity a mluvní projev pedagogů nad aktivitami a činnostmi žáků.

Učitelé respektovali osobnost žáků, úroveň verbální i neverbální komunikace pedagogů byla většinou vysoká.

Ve většině hodin měly učitelky přiměřenou autoritu, kterou žáci uznávali a přijímali. Vztahy mezi vyučujícími a žáky byly do značné míry založeny na vzájemné úctě. V průběhu hospitací byly zaznamenány ve vyšších ročnících drobné projevy nevhodného chování žáků vůči učitelům. Většinou však vyučující sledovaly chování žáků a uskutečňovali vhodné kroky k nápravě. V některých vyučovacích hodinách absentoval důraz učitele na vytváření a dodržování určitých pravidel a zásad chování.

Kvalita vzdělávání v předmětech naukového charakteru je všech sledovaných oblastech hodnocena jako velmi dobrá.

Pracovní vyučování

Plánování a příprava výuky

Žáci školy jsou na výuku pracovního vyučování rozděleni do sedmi skupin. Dvě skupiny tvoří žáci 1. - 3. ročníku. V rozvrhu hodin mají kromě jedné hodiny výuky spojenou s výukou jiného předmětu toho ročníku, se kterým tvoří třídu. Pracovní vyučování je tak v obou případech spojeno jednou s výukou matematiky, jednou s výukou českého jazyka. To do značné míry limituje výběr vhodných pracovních činností, neboť výuka musí probíhat ve třídě a v co největším klidu.

Od 4. ročníku jsou žáci v souladu s doporučením učebních osnov děleni podle pohlaví. Chlapci jsou rozděleni do tří, děvčata do dvou skupin.

Počty hodin pracovního vyučování odpovídají ve všech ročnících schválenému učebnímu plánu. V 9. ročníku není využito možnosti věnovat 2 hodiny výuce jiného předmětu, je vyučováno všech 8 hodin, z toho 6 hodin chlapci a děvčata odděleně, 2 hodiny společně.

Výuku chlapců zabezpečují v každé skupině tři učitelky, z nichž každá vyučuje jednu ze tří základních složek: práce dílenské, práce pěstitelské či práce v domácnosti. Toto rozdělení zabezpečuje dodržení počtu vyučovacích hodin jednotlivých složek, neumožňuje však reagovat na roční období, počasí apod. Výuka pěstitelských prací se pak zvláště v zimním období stává pouze výukou teoretickou. Ve skupině děvčat 4. - 6. ročníku zabezpečují výuku dvě učitelky, ve skupině 7. - 9. ročníku učí všem složkám jedna učitelka.

Všechny učitelky mají zpracované tematické plány. Jsou zpracovány každou učitelkou pro každý ročník zvlášť. Vzhledem k tomu, že učební osnovy zadávají učivo pro nižší, střední a vyšší stupeň zvláštní školy, nevylučuje uvedený způsob zpracování tematických plánů případnou duplicitu výuky v různých ročnících. Rovněž není zárukou, že veškerý obsah osnovami předepsaného učiva bude splněn. Kontrola tematických plánů prokázala, že jejich zpracování je spíše formální. Nereagují na složení skupin v tomto školním roce. V jedné skupině je například stejné učivo plánováno pro každý ročník v jiném měsíci, což je neefektivní a svědčí o malé promyšlenosti tematického plánu. O duplicitě svědčí skutečnost, že v pěstitelských pracích bylo v době inspekce ve třech skupinách žáků ze 2. až 7. ročníku probíráno shodné učivo o zelenině, a to téměř ve shodném rozsahu a množství.

Podmínky výuky

O výuku pracovního vyučování se dělí šest učitelek. Tři z nich splňují podmínky pedagogické a odborné způsobilosti pro práci ve speciální škole, tři nespĺňují. Tím dochází k porušení výše uvedeného právního předpisu (viz str. 2 inspekční zprávy). Úroveň sledovaných hodin nebyla tímto faktem výrazně ovlivněna.

Materiální zabezpečení je odpovídající. Jsou vybudovány dvě dílny (dřevodílna a kovodílna), cvičná kuchyňka a šicí dílna. Vzhledem k ročnímu období, kdy inspekce probíhala, nebyly hodnoceny podmínky pro výuku pěstitelských prací.

Dílny jsou vybaveny v dostatečném množství vhodnými pracovními stoly a základním nářadím. Chybí pilky na dřevo, což je vzhledem ke značné časové dotaci věnované práci se dřevem hodnoceno jako závažný nedostatek. Pilky, které v dílnách jsou v dílnách k dispozici, jsou svou velikostí pro věk a vzrůst žáků zcela nevyhovující. Proto žáci užívají při řezání dřeva pilky na železo.

V obou dílnách je vyvěšen kvalitně zpracovaný řád školní dílny, inspekce prokázala jeho dodržování. Materiální vybavení cvičné kuchyňky je rovněž odpovídající, a to jak množstvím pracovních míst, tak vybavením nádobím a dalšími potřebnými pomůckami. Šicí dílna je vybavena kvalitními elektrickými stroji a tkalcovským stavem. Je využívána především žáky praktické školy. Pro práci škola žákům zapůjčuje pracovní oblečení.

Psychohygienické zásady v dílenských pracích jsou dodržovány, v tříhodinových blocích výuky mají žáci přestávky. V některých hodinách jiných složek pracovního vyučování seděli žáci stále na svých místech ve třídě, relaxace ani změny činnosti nebyly zařazeny.

Organizace, formy a metody výuky

Byla sledována výuka všech skupin žáků, v některých skupinách i opakovaně. Obsahem byly práce dílenské (práce se dřevem, kovem a plastem), práce v domácnosti (šití, vaření) a práce pěstitelské (převážně teoretické učivo o zelenině).

Struktura hodin většinou odpovídala věku žáků a výukovým cílům, výběr pracovních činností však nebyl v řadě případů přiměřený a vhodný. Jednalo se zejména o pěstitelské práce, kde převažovalo učivo teoretické nad praktickou činností žáků. Dokladem jsou kromě hospitací i zápisy v třídních knihách. Například ve 14. školním týdnu je v třídní knize II. třídy zápis sázení brambor. Výhradně teoretická byla výuka skupiny chlapců 7. ročníku, kde nebyla praktická činnost zařazena vůbec, žáci celou hodinu probírali učivo shodné s učivem prvouky nižšího stupně a přírodopisu vyššího stupně pomocné školy.

Využívány jsou technické výkresy a nákresy na tabuli, sešity jsou vedeny jen v některých skupinách, četnost zápisů je různá stejně jako kontrola ze strany učitelů. V jednom případě žáci sledovali promítání diapozitivů.

Činnost žáků byla převážně individuální, prostor pro skupinové aktivity byl vytvořen ve dvou skupinách: při práci se skládkou a vaření. Značné rozdíly byly sledovány ve využití vyučovacího času. Diferencovaný přístup k žákům v souvislosti s jejich manuální zručností byl zařazen pouze u jedné vyučující při dílenských pracích.

Během hospitací byly zaznamenány metodické chyby v práci učitelů, například špatné postavení učitele (mohli ho sledovat žáci až od druhých lavic), ukazování prstem na malém technickém výkrese místo využití nákresu na tabuli, chyby v držení pracovního náradí, nejednoznačné pokyny, chybějící seznámení s pracovním postupem, špatné názvy částí zeleniny (petrželové lístky apod.).

Motivace a hodnocení

Motivační metody nebyly užívány ve všech třídách. Zařazena byla spíše motivace průběžná, která spočívala v pozitivním hodnocení žákovské práce a byla povzbuzením pro práci další. Kontrola žákovských knížek prokázala, že hodnocení a klasifikace jsou prováděny rozdílně. Vyhovující je četnost hodnocení dílenských prací, v některých třídách mají žáci za 4 měsíce pouze 2 nebo 3 známky.

Pomoc při řešení úkolů v dílnách a školní kuchyni byla žákům poskytována většinou správně, taktně a s přehledem.

V hodinách části vyučujících se objevovala značná nekázeň, nerespektování pokynů učitelů a z toho vyplývající absence potřebných pracovních návyků. Přes nízký počet žáků ve skupině žáci bez jakéhokoliv zásahu ze strany učitelky při práci v dílnách seděli, pracovali zakázaným náradím, užívali ve značném množství vulgární výrazy.

K sebekontrolě a sebehodnocení byli žáci vedeni jen ojedinele. V závěru hodiny bylo hodnocení

prováděno pouze při dokončení výrobku.

Interakce a komunikace

Jak již vyplývá z výše uvedených zjištění, byla úroveň spolupráce mezi žáky a pedagogy značně rozdílná. Pravidla jednání byla respektována jen částí žáků. Stejná skupina žáků dokázala jednoho učitele zcela ignorovat a u druhého v témž předmětu pracovat se zájmem, chutí a bez projevů nežádoucího chování.

Komunikativní schopnosti žáků nebyly rozvíjeny, žáci nebyli vedeni k tomu, aby se učili o prováděné práci mluvit, aby dokázali popsat postup práce, aby dokázali pojmenovat, co se jim podařilo či v čem chybovali.

Pozitivní vztah k výuce byl inspekcí zjištěn ne v souvislosti s daným předmětem, ale v souvislosti s osobností učitele a jeho schopností žáky zaujmout.

Plánování výuky je hodnoceno jako pouze vyhovující. Personální a psychohygienické podmínky jsou průměrné, materiální podmínky velmi dobré. Organizace, metody a formy práce vykazují pozitivní a negativní zjištění zhruba v rovnováze, jsou hodnoceny jako průměrné. Rezervy byly zjištěny v oblasti motivace a hodnocení, proto je tato oblast hodnocena jako pouze vyhovující. Úroveň interakce a komunikace je rozdílná, s přihlédnutím k výborné i podprůměrné úrovni je hodnocena jako průměrná.

Celkově je úroveň výuky pracovního vyučování hodnocena jako průměrná.

Hodnocení kvality vzdělávání

Na základě výše uvedených zjištění je kvalita vzdělávání ve sledovaných předmětech celkově hodnocena jako průměrná.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Ředitelka školy zpracovala dokument *Rámcový pracovní plán, školní rok 2000/2001, ZvŠ a PrŠ Dvůr Králové nad Labem* (dále jen roční plán), který byl projednán na jednání pedagogické rady dne 28. srpna 2000. Jedná se o soustavu různých spisů bez číslovaných stran, čímž nelze jednoznačně určit úplnost dokumentu. Roční plán obsahuje následující písemnosti:

- *dlouhodobé úkoly,*
  - pedagogická oblast - zvýšená péče dětem ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, jejich využívání volného času, spolupráce s rodinami romských žáků, prosazování kvalitní nápravy řečových vad apod.,
  - materiální oblast - nedopustit úmyslné ničení školního majetku, zabezpečit kvalitní pomůcky na výuku apod.,
- *koncepční záměry ZvŠ a PrŠ,*
  - zajišťovat individuální výuku žáků z problémových rodin,
  - zapojovat děti do zájmových kroužků,
  - systematicky působit proti vandalismu apod.,

- *organizace školního roku, přidělení úkolů, odpovědnosti,*
- *plán kontrolní činnosti,*
- *plán jednání pedagogických rad včetně rámcového obsahu,*
- *plán hospitací,*
- *plán činnosti metodického sdružení pro nižší ročníky zvláštní školy,*
- *plán práce metodického sdružení pro vyšší ročníky zvláštní školy,*
- *plán výchovného poradenství,*
- *program protidrogové prevence a prevence ostatních sociálně patologických jevů,*
- *správcovství kabinetů,*
- *kritéria pro osobní ohodnocení a mimořádné odměny.*

Koncepční záměry a dlouhodobé úkoly stanovené ročním plánem jsou v souladu s úkoly zvláštní školy stanovenými v § 28 odst. 1 a § 31 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Koncepce dokumentu odpovídá v obecné rovině charakteru školy, jsou jednoznačně stanoveny priority další činnosti. Dokument však neobjasňuje rozdíly mezi koncepčními záměry a dlouhodobými úkoly, stanovené cíle v jednotlivých oblastech se vzájemně prolínají.

Část věnovaná programu protidrogové prevence a prevence ostatních sociálně patologických jevů obsahuje nekonkrétní formulace a úkoly (spolupráce s jinými školami, spolupráce s ostatními odborníky apod.), aniž by byly stanoveny jasné cíle a aktivity školy v uvedené oblasti.

Dokument *Výroční zpráva (1999 - 00), Zvláštní škola a Praktická škola ve Dvoře Králové n. L.* (dále jen výroční zpráva) byl v souladu s právními předpisy projednán na jednání pedagogické rady s pracovníky školy. Výroční zprávu podobně jako roční plán tvoří soustava spisů a listin bez číslovaných stran a příloh. Dokument obsahuje příslušná ustanovení ve smyslu § 17e odst. 2 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů. Některé příložené tabulky a grafy jsou uvedeny bez dalšího vyhodnocení uvedených údajů (např. přehled výskytu řečových vad v ročnících, výskyt řečových vad v procentech, depistážní dotazník - šikanování). Informace uvedené ve výroční zprávě jsou na základě namátkové kontroly hodnoceny jako pravdivé a nezkrslující, pro svou nízkou analytickou hodnotu však výroční zprávu nelze považovat za efektivní součást plánovacího systému.

Účelnými prvky aplikované plánovací struktury jsou pravidelně vypracováváné měsíční plány a týdenní plány, které stanovují konkrétní úkoly pro dané období. Mají pracovní charakter a slouží pro vedení školy jako součást řízení.

Pět žáků školy je vyučováno podle individuálně upravených učebních plánů a osnov, a to v souladu s § 4 odst. 9 vyhlášky č. 127/1997 Sb. Na základě namátkové kontroly lze konstatovat, že potřebná dokumentace těchto žáků se zdravotním postižením je vedena v souladu s právními předpisy.

Plánování výuky je hodnoceno výše (viz kapitola Hodnocení kvality vzdělávání).

Škola zabezpečuje nabídku zájmových kroužků, které vedou učitelky nad rámec svého úvazku. V tomto školním roce jsou zřízeny kroužky zdravotní, dopravní, sportovní, estetický, logorytmiky a konverzace anglického jazyka.

Plánování je v základních rysech pojato jako ucelený systém plánů včetně vymezení základních

cílů v jednotlivých oblastech práce školy, vychází ze stanovených dlouhodobých úkolů a z aktuálních potřeb.

Organizování

Základní kompetence a povinnosti pracovníků se řídí Pracovním řádem pro zaměstnance škol a školských zařízení, který vydalo MŠMT ČR dne 15. dubna 1996 pod čj. 16 969/96-42. Tento dokument je umístěn na místě přístupném všem zaměstnancům, s jeho obsahem byli pracovníci seznámeni.

Dokument *Organizační a provozní řád ZvŠ a PrŠ* (dále jen organizační řád) byl projednán na jednání pedagogické rady. Obsahuje obecné pokyny a směrnice týkající se organizačního uspořádání školy. Součástí organizačního řádu jsou rovněž ustanovení řádu školy v několika dokumentech (*povinnosti žáků, docházka do školy, chování žáka, vnitřní režim školy, práva žáků, rodiče žáků*). Takto strukturovaný řád školy nemá jednotící formu, není ucelený. Ze zveřejněných částí není patrné, o který dokument se jedná (tedy je-li to součást či výňatek z řádu školy). Z celkového obsahu však vyplývají pravidla, jejichž dodržování je předpokladem pro účinné řízení a chod školy. Obsahují ustanovení daná § 15 vyhlášky č. 291/1991 Sb., o základní škole, ve znění pozdějších předpisů.

Organizační řád dále obsahuje rozdělení pravomocí mezi ředitelku a zástupkyni ředitelky, pravidla pro zařazování a přijímání žáků do školy, dále pravidla dalších kompetencí pracovníků a výčet jejich povinností a odpovědností souvisejících s provozem školy.

Počty žáků ve třídách jsou značně překročeny ve smyslu maximálních počtů žáků ve třídách stanovených §3 odst. 4 vyhlášky č. 127/1997 Sb., a to ve třídách I., III. a VIII. (zde až o 8 žáků). Ředitelka předložila písemně stanovenou výjimku z maximálního počtu žáků, a to v souladu se zněním § 3 odst. 10 vyhlášky č. 127/1997 Sb. Výjimka je stanovena s ohledem na probíhající spolupráci s Výchovným ústavem pro mládež, Husův domov, Dvůr Králové nad Labem (dále jen ústav). Ředitelka zařazuje v průběhu školního roku do školy žáky ústavu převážně z léčebně výchovného oddělení a z oddělení pro nezletilé matky.

Organizace vyučování odpovídá obecně závazným právním předpisům, a to především § 9 odst. 1 a 2 vyhlášky č. 127/1997 Sb. a § 9 odst. 1 - 3 vyhlášky č. 291/1991 Sb.

Z rozvrhu hodin vyplývá nestandardní spojování předmětů ve třídách s více odděleními (např. pracovní vyučování a matematika, pracovní vyučování a český jazyk), což ředitelka zdůvodnila ekonomickými důvody vzhledem k počtu žáků v jednotlivých ročnících. Při hospitacích byly zjištěno organizační zvládnutí tohoto systému ze strany vyučujících.

V rámci inspekční činnosti byla provedena namátková kontrola povinné a další dokumentace vedené ve školním roce 2000/2001. Byly kontrolovány následující dokumenty:

- *třídní knihy* - obsahovaly drobné formální nedostatky (např. nesouhlasil počet žáků uvedených v třídní knize a ve třídním výkaze, nezapsání chybějících žáků), s jejich odstraňováním bylo započato v průběhu inspekce,
- *třídní výkazy* - opět drobné formální nedostatky (viz třídní knihy, dále např. chybně uvedené ročníky),
- *rozvrh hodin* - bez zásadních připomínek,
- *zápisy z jednání pedagogické rady* - obsahují potřebné náležitosti, jsou podepsány zúčastněnými, vyplývají z nich konkrétní úkoly pro jednotlivé pracovníky včetně následné kontroly, uvádějí záznamy o prospěchu a chování žáků, dále dokumentují jednání o organizačních záležitostech, výsledcích kontrol, hospitací apod.,

- *evidence žáků školy* – je vedena,
- *osobní dokumentace žáků s postižením* – v jednom případě rozhodla ředitelka o zařazení žáka do školy (VII. třída, č. ve třídním výkazu 4), aniž by byl podán návrh pedagogicko-psychologické poradny či speciálně pedagogického centra k zařazení žáka do speciální školy; tím došlo k porušení § 7 odst. 4 vyhlášky č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách,
- *personální dokumentace* - v některých případech neobsahovala kopie dokladů o dosaženém vzdělání - podle čl. 3 odst. 1 písm. a) pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení vydaného MŠMT ČR dne 15. června 1996 pod čj. 16 969/96-42 zaměstnavatel mimo jiné dbá, aby kvalifikační předpoklady pracovníka byly doloženy úředními doklady o vzdělání,
- *jednací protokol* - je veden jako kniha došlé a odeslané pošty, dokumenty zásadní důležitosti nejsou označeny číslem jednacím, což ztěžuje jejich identifikaci a nevytváří předpoklady pro jejich nezaměnitelnost a odbornou správu písemností vzešlých z činnosti školy (viz § 6 odst. 1 zákona č. 97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění pozdějších předpisů),
- *knihy úrazů* - je vedena.

Formální úroveň některých dokumentů (např. výroční zpráva, roční plán, organizační řád) vylučuje možnost nezpochybnitelného a prokazatelného dokladování o seznámení pracovníků s jejich obsahem.

Poradními orgány ředitelky školy jsou jednak pedagogická rada, jednak metodická sdružení. Metodická sdružení jsou zřízena dvě, pro 1. a pro 2. stupeň. Toto rozdělení není po formální stránce ve shodě s odbornou terminologií - současná legislativa nerozděluje ročníky zvláštní školy na stupně. Jednání metodických sdružení probíhají podle předem stanovených plánů, jsou z nich pořizovány zápisy. Obsahem jednání jsou otázky a problémy speciálního školství.

Ředitelka školy pořádá pravidelné neformální schůzky vedení školy, kterých se účastní rovněž zástupkyně ředitelky, ekonomka a mzdová účetní.

Pracovníci školy participují na řídicích a rozhodovacích činnostech formou každodenních neformálních setkání s ředitelkou ve sborovně školy.

Zaměstnanci mají stálý přístup k potřebným informacím, a to především prostřednictvím nástěnky ve sborovně (informace trvalejšího charakteru), a dále formou neformálního sdělování aktuálních skutečností na již zmíněných denních setkáních. Zásadní informace jsou předávány při jednáních pedagogické rady a při provozních poradách, z nichž jsou pořizovány ověřené zápisy. Tyto formy vnitřního informačního systému odpovídají velikosti školy a v době inspekce se jevíly jako operativní a funkční.

Informace o chování a prospěchu žáků jsou zákonným zástupcům sdělovány průběžně. Třídní schůzky se konají jednou za čtvrtletí, dále po jednání pedagogické rady v 1. a 3. čtvrtletí třídní učitelé písemně informují rodiče o prospěchu a chování žáků. Škola pořádá jednou měsíčně konzultační dny, tato informace je uvedena v žákovských knížkách. V případě potřeby jsou rodiče vyzýváni k návštěvě školy. Těchto jednání se dle potřeby a závažnosti účastní zástupce vedení školy, výchovný poradce a třídní učitel.

Výchovná poradkyně vykonává funkci se zájmem a profesionálním přístupem. Agendu vede svědomitě a pečlivě, s problematikou výchovného poradenství je dobře obeznámena.

Vedení a motivování pracovníků

Při vedení lidí používají vedoucí pracovníci demokratický styl řízení. Ředitelka řeší veškeré problémy neodkladně a přímo, stejný přístup vyžaduje i od učitelů. Úzce spolupracuje

s odborovou organizací, spolupráce je řešena kolektivní smlouvou.

Provozní porady nejsou plánovány, konají se dle potřeby. Učitelé, kteří učí ve dvou odloučených pracovištích školy, mají za povinnost se jednou týdně dostavit do hlavní budovy, vedení školy jezdí na odloučená pracoviště zhruba jednou za 14 dní. Operativní řízení v hlavní budově školy je funkční, je usnadněno bezprostřední blízkostí ředitelny a sborovny. Řízení odloučených pracovišť je dle inspekčních zjištění bez problémů.

Pro pozitivní vývoj školy se ředitelka snaží využívat schopností pracovníků. Dle možností přiděluje učitelům předměty podle aprobace jejich původního studia. V případě, že si učitelky nižších tříd doplňují úvazek výukou určitého předmětu ve vyšší třídě, se stává, že práce s touto věkovou skupinou jim zjevně nevyhovuje. To má za následek malou autoritu učitele a zvýšenou míru kázeňských problémů.

Podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků jsou vytvářeny. Vychovatelka školní družiny studuje doplňkové pedagogické studium na VŠP Hradec Králové, učitelky se účastní dle zájmu a možností školy akcí akreditovaných vzdělávacích středisek (Pedagogické centrum Hradec Králové, Pragouniversa Praha, do prosince roku 2000 Školská agentura Trutnov). Navštěvovány jsou akce mající vztah především k práci ve speciálním školství, například kurz pro nápravu specifických vývojových poruch učení, zdravotní tělesná výchova při lehké mozkové dysfunkci, dějiny Romů, úvod do první pomoci při šikanování, možnosti vzdělávání u mentálně postižených, základy práce s počítačem apod.

Součástí ročního plánu jsou konkrétní kritéria osobního ohodnocení a kritéria mimořádných odměn. Další případné aktivity, které nejsou v kritériích uvedeny, se dle znění tohoto dokumentu ohodnocují dle výsledků a možností mzdových prostředků školy. O přidělení nenárokových složek platu jsou učitelé individuálně informováni a písemné sdělení o jejich výši a důvodech přidělení stvrzují podpisem.

Kontrolní mechanismy

Systém vnitřní kontroly vůči celé organizační struktuře není vytvořen. Ustanovení týkající se kontrolní činnosti jsou obsaženy v ročním plánu. Jeho součástmi jsou *Plán kontrolní činnosti a Plán hospitací*. Oba plány jsou zaměřeny na výchovně vzdělávací proces, další oblasti činnosti školy neobsahují.

V plánu kontrolní činnosti jsou vyjmenovány kontrolované oblasti v jednotlivých měsících školního roku. Plán hospitací určuje, na které činnosti bude hospitační činnost v jednotlivých měsících zaměřena (například nové formy a metody práce, zápisy v žákovských knížkách, využívání doplňovacích hodin apod.). Odpovědnost není v žádném z citovaných plánů jmenovitě určena.

Pro záznamy z hospitací užívají ředitelka i zástupkyně ředitele vlastní tiskopis se všemi požadovanými údaji včetně podpisů hospitujícího a hospitovaného. Hospitační činnost vedení školy je velmi četná. Inspekci byly předloženy zápisy ze 60 hospitací konaných v tomto školním roce (ředitelka provedla ke dni inspekce 39, zástupkyně ředitelky 21 hospitací).

U provozních pracovníků je dle vyjádření ředitelky kromě kvality práce prováděna kontrola dodržování pracovní doby sledováním každodenní evidence docházky.

Kontrola hospodaření je prováděna průběžně každý měsíc.

Pozitivní i negativní zjištění jsou následně projednávána, o čemž svědčí zápis z pedagogické rady konané dne 16. listopadu 2000, kde jedním z bodů programu byla zpráva o kontrolní činnosti.

Pozornost je věnována kontrole úrovně vzdělávání žáků. V metodickém sdružení byly

zpracovány kontrolní diktáty a testy z učiva českého jazyka a matematiky, které jsou žákům zadávány v 1. čtvrtletí a 1. pololetí školního roku. Výsledky jsou s vyučujícími předmětů konzultovány. Úroveň výuky ostatních předmětů je sledována při hospitační činnosti. Učitelé předkládají ředitelce k nahlédnutí samostatné práce žáků, sešity a občas žakovské knížky.

Inspekci byly zjištěny rozdíly v úrovni vzdělávání žáků a v kvalitě informování rodičů o výsledcích vzdělávání jejich dětí. Četná hospitační činnost vedení školy nemá tedy dostatečně účinnou zpětnou vazbu.

Hodnocení kvality řízení

Kvalita, rozsah a účelnost plánování vzhledem k velikosti a podmínkám školy jsou hodnoceny jako velmi dobré. Uspořádání školy a informačních systémů ve smyslu jejich kvality a funkčnosti jsou hodnoceny rovněž jako velmi dobré. Vedení a motivování pracovníků je hodnoceno jako velmi dobré. Systém, rozsah a účinnost kontrolních mechanismů ve škole jsou hodnoceny jako průměrné.

Celkově je kvalita řízení hodnocena jako velmi dobrá.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

Od školního roku 2000/2001 pořádá škola kurz k doplnění vzdělání poskytovaného zvláštní školou v souladu s metodickým pokynem čj. 18 371/96-24. Pověření k organizaci kurzu vydal Školský úřad Trutnov dne 1. září 2000 bez čj. a škola tomuto pověření přidělila v jednacím protokolu čj. 98/00.

Žádost o zařazení do kurzu podávají rodiče na školu připraveném tiskopise. Ve školním roce 2000/2001 se do kurzu přihlásilo 7 žáků, v době konání inspekce byl počet nezměněn. Ve školním roce 1999/2000 zahájilo kurz 8 frekventantů, v průběhu roku tři z nich ukončili pro nezájem, ze zbývajících pěti tří neprospěli. Kurz k doplnění vzdělání poskytovaného zvláštní školou tedy úspěšně ukončili pouze dva žáci. Kurz probíhal v době od 13. září 1999 do 5. června 2000.

V obou letech se do kurzu přihlásili v souladu s doporučením Školského úřadu Trutnov pouze žáci, kteří ukončili povinnou školní docházku v nižším než v devátém ročníku zvláštní školy.

Kurzy se konají od poloviny září jednou týdně po dvou vyučovacích hodinách. Výukou jsou pověřeny čtyři učitelky, které splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti pro výuku ve zvláštní škole ve smyslu platných právních předpisů.

V souladu s metodickým pokynem jsou vyučovány všechny předměty s výjimkou výchovných. Učitelky jsou pověřeny výukou určitého předmětu, střídají se ve dvojicích ve čtrnáctidenním cyklu. V případě nemoci jedné z nich není zajišťováno zastupování, druhá učitelka prodlouží výuku svého předmětu.

Škola poskytuje frekventantům kurzu učebnice a nakopírované učební texty. Sešity si žáci zajišťují sami.

Docházka žáků do kurzu a obsah učiva jednotlivých předmětů jsou zaznamenávány do tiskopisu SEVT 49 333 0 s názvem záznamy o práci v nepovinném předmětu (závěrečný kurz).

Na konci školního roku žáci píší z jednotlivých předmětů testy vypracované učitelkami školy. Na základě výsledků testů jsou hodnoceni známkou, ústní zkoušení není realizováno. Škola vypracovává *Protokol o závěrečné zkoušce k doplnění vzdělání poskytovaného ZvŠ* s uvedením dne konání, jména žáka, klasifikace v jednotlivých předmětech, jmen zkoušejících. V závěru je uvedeno datum vydání vysvědčení na předepsaném tiskopise SEVT 49 220 0.

V případě, že žák neprospěje, je mu umožněna opravná zkouška. Záznam o průběhu je zachycen v *Protokolu o komisionální zkoušce* (SEVT 49 203 0).

Úroveň závěrečných zkoušek vzhledem k termínu inspekce nebylo možno posoudit. Z předložených testů vyplývá, že zahrnují učivo posledního ročníku zvláštní školy a jsou přiměřeně náročné.

V kalendářním roce 2000 byl škole pro pořádání kurzu navýšen rozpočet, na rok 2001 dosud škola rozpočet nemá.

Úroveň kurzů k doplnění vzdělání poskytovaného zvláštní školou je hodnocena velmi dobře.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení čj. 25 339/99-21 ze dne 19. července 1999,
- Výroční zpráva (1999 - 00), Zvláštní škola a Praktická škola ve Dvoře Králové n. L., nedatováno, bez čj.,
- Rámcový pracovní plán, školní rok 2000/2001, ZvŠ a PrŠ Dvůr Králové nad Labem, nedatováno, bez čj.,
- měsíční plány ve školním roce 2000/2001,
- týdenní plány ve školním roce 2000/2001,
- tematické plány pro školní rok 2000/2001,
- individuálně upravené učební plány a osnovy ve školním roce 2000/2001,
- Organizační a provozní řád ZvŠ a PrŠ ze dne 1. září 1998, bez čj.,
- záznamy z jednání pedagogické rady ve školním roce 2000/2001,
- rozvrh hodin ve školním roce 2000/2001,
- třídní knihy ve školním roce 2000/2001,
- třídní výkazy ve školním roce 2000/2001,
- evidence žáků školy ve školním roce 2000/2001,
- Pověření Školského úřadu Trutnov k pořádání kurzu k doplnění vzdělání poskytovaného zvláštní školou ze dne 1. září 2000, bez čj.,
- Záznamy o práci v nepovinném předmětu (závěrečný kurz), ve školním roce 1999/2000, SEVT 49 333 0,
- Protokol o závěrečné zkoušce k doplnění vzdělání poskytovaného zvláštní školou, užívaný ve školním roce 1999/2000,
- Protokol o komisionální zkoušce užívaný ve školním roce 1999/2000,
- Tiskopis vysvědčení o ukončení kurzu základního vzdělání,
- osobní dokumentace žáků s postižením ve školním roce 2000/2001,
- výjimka z maximálního počtu žáků ze dne 28. srpna 2000,
- personální dokumentace,
- žákovské knížky a sešity žáků,
- jednací protokol,

- kniha úrazů,
- inspekční zpráva ze dne 10. června 1999 čj. 095 294/99-5060,
- podkladová inspekční dokumentace vyplněná ředitelkou školy.

ZÁVĚR

Pozitiva

- Využívání dostatečného množství učebních pomůcek a materiálů k naplnění didaktické zásady názornosti,
- příznivé psychohygienické podmínky výuky, střídání činností, prostor pro relaxační aktivity,
- péče o rozvoj komunikativních dovedností žáků v hodinách naukového charakteru,
- široká nabídka zájmových kroužků pro žáky školy,
- systematická spolupráce s vedením Výchovného ústavu pro mládež, Husův domov, Dvůr Králové nad Labem,
- průběžná péče o další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- aktivní podíl metodických sdružení na postupném zvyšování úrovně kvality vzdělávání v předmětech naukového charakteru.

Negativa

- Nízká úroveň vnitřní diferenciací ve třídách (resp. ročnicích) s širokým spektrem mentálních schopností žáků,
- nedostatečně zvládnutá organizace vyučování ve třídách s více odděleními,
- formální způsob zpracování tematických plánů předmětu pracovní vyučování, který nevylučuje duplicitu výuky a není zárukou splnění učebních osnov,
- zaměňování praktických činností žáků v části hodin pracovního vyučování za teoretickou výuku,
- málo účinná kontrolní činnost vedení školy,
- nízká formální úroveň dokumentů zásadní důležitosti.

Doporučení

- Důslednou kontrolní a hospitační činností odstranit nedostatky zjištěné v kvalitě výuky,
- zajistit, aby všichni pracovníci byli pravidelně prokazatelným způsobem seznamováni se zněním dokumentů zásadní důležitosti, a to v nezaměnitelné formě,
- v metodickém sdružení přepracovat tematické plány předmětu pracovní vyučování pro nižší, střední a vyšší stupeň,
- usilovat o odstranění značných rozdílů v úrovni výchovně vzdělávacího procesu u jednotlivých vyučujících.
- odstranit další nedostatky uvedené v inspekční zprávě.

V průběhu inspekční činnosti nebylo zjištěno neefektivní čerpání finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu.

Předcházející orientační inspekce, která byla konána ve dnech 17. - 18. května 1999, byla zaměřena na podmínky a průběh vzdělávání. V současné době byla zaznamenána stoupající úroveň kvality výuky především v předmětech naukového charakteru (dostatek názorných pomůcek, rozvoj komunikativních dovedností apod.). Některá negativní zjištění však přetrvávají (např. nízká úroveň vnitřní diferenciacce, správné sezení žáků při práci, nezvládnutá organizace výuky ve třídě s více odděleními).

Podmínky výuky jsou hodnoceny celkově jako velmi dobré. Kvalita vzdělávání ve sledovaných předmětech je celkově hodnocena jako průměrná, kvalita řízení je velmi dobrá.

Na základě výše uvedených zjištění je činnost školy hodnocena jako velmi dobrá.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PaedDr. Olga Talášková	Olga Talášková v. r.
Člen týmu	Mgr. Věra Nosková	Věra Nosková v. r.

V Náchodě dne 5. února 2001

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 9. února 2001

Razítko

Ředitelka školy **Podpis**

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitelka školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Průměrný	Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň
Pouze vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.
Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Okresní úřad	23. února 2001	093 89/01-5060
Zřizovatel	23. února 2001	093 90/01-5060

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Připomínky nebyly podány.